

номическите науки. След завръщането си в Русия се записва в историческия семинар на прочутия руски славист О. М. Бодянски, който завършва през 1845 г., защитавайки магистърска теза, посветена на българската история⁴⁾. Завършил образованието си, Палаузов се занимава с търговия, заема различни административни постове в различни руски министерства и организации като съветник по научните въпроси, цензор, чиновник, управител на Варшавската митница и др. Заедно с това Палаузов се интересува активно от българската кауза, участва в Кримската война и подпомага сформирването на български доброволчески отряди сред емигрантите в Русия.

Член на Московското дружество „Общество истории и древностей российских“ и на Археографската комисия в Санкт Петербург, Спиридон Палаузов се занимава сериозно с научни изследвания. Основната част от историческите му проучвания са публикувани в престижните руски периодични издания – „Журнал Министерства народного просвещения“, „Известия Второго отделения императорской Академии наук“, „Отечественные записки“, „Русское слово“ и др., както и в превод на български език в „Български книжици“. Изследванията му са написани на блестящ руски литературен език и включват позовавания на многобройни извори. Вероятно това е една от причините в по-старите руски енциклопедии Палаузов да е представен като „руски учен“, „филолог“ и „историк“⁵⁾.

Научните интереси на Палаузов първоначално са насочени към славистиката, повлиян от срещите си с големите руски слависти – В. И. Григорович, О. Бодянски, И. Срезневски и др. Историографските му изследвания са твърде разностранни. В центъра на научните му интереси като историк съвсем естествено стоят теми от българската история⁶⁾. Независимо от факта, че съчиненията му са написани на руски език, те са широко разпространени сред българите и „всички учебници по история на България, написани във втората половина на XIX век, се позовават на Палаузовите съчинения“⁷⁾. Значителна част от научното историографско наследство на Палаузов заемат проучванията, посветени на различни аспекти от историята на Европа, и по-специално на страните от европейския Югоизток. Посвещава отделни изследвания на живота и делото на Ян Хус⁸⁾ и Хуниади⁹⁾, както и на историята на Сърбия¹⁰⁾, Австрия¹¹⁾, Унгария¹²⁾ и Румъния.

В Университетската библиотека „Св. Климент Охридски“ се съхранява екземпляр от съчинението на С. Палаузов **„Румынския господарства Валахия и Молдавия в историко-политическом отношении“**, публикувано в Санкт Петербург през 1859 г., принадлежал към личната библиотека на автора. Книгата е подвързана с елегантна, луксозно изработена подвързия – корица от картон, обвита в тъмнозелена кожа, украсена със стилизирани флорални мотиви и позлатени краища на страниците. На гърба на книгата е изписано името на автора „Палаузов“ и заглавието, а от вътрешната страна на предната корица е поставен личен екслибрис: „Библиотеки Спиридона Николаевича Палау-

зова“, отпечатан върху зелена хартия. Книгата постъпва в Университетската библиотека като дар от Славянския институт и е регистрирана в дневника за обикновените дарове през 1940 под № Д 4573. В книгата е запазена саморъчно написана бележка от автора, вмъкната при подвързията на екземпляра между 66–67 страница. Касае се за допълнение към 13-а бележка под линия, посветена на ролята на Григорий Цамблак. Допълнението показва, че авторът е продължавал да се интересува от темата и е използвал възможността да я допълва с нови факти и след отпечатването на съчинението.

Не е ясно как книгата е попаднала в институтската библиотека, тъй като личната библиотека на Палаузов, след неговата смърт през 1872 г., е откупена от българската държава за сумата от 1500 рубли¹³⁾. Най-добрата визитна картичка на всеки изследовател е неговата библиотека. Палаузовата библиотека¹⁴⁾ съдържа 1000 заглавия в 3500 тома, на почти всички европейски езици – френски, немски, латински, руски, гръцки, полски, чешки, италиански и български. Съчиненията са предимно в областта на етнографията, фолклора и историята на българите и на народите на Югоизточна Европа.

Библиотеката на българския историограф Спиридон Палаузов е оценена високо и от Константин Иречек, който я определя като „една от най-хубавите малки библиотеки, които има в Европа“¹⁵⁾. Книгите на Палаузов отразяват разностранните му научни търсения, белязани от многоезичието, и се вписват в контекста на развитието на славистиката, византологията и историографията през първата половина на XIX в.

БЕЛЕЖКИ

1. Никола Палаузов е един от създателите и попечителите на Габровското училище.
2. Прочуто училище в Одеса, открито през 1817 г., в което се обучават първите българи, избрали да продължат образованието си в Русия.
3. De oesonomia publica qua jam graecis nota fuere, 1843
4. Век болгарского царя Симеона. 1853. Москва.
5. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона, СПб., 1897, т. 22.
6. През 1858 г. публикува „Уния в царуването на Йоанна I Асеня“ и „Синодик царя Борила. Ръкопис от XIV век“
7. Велева, М. Виден историк и патриот (100 години от смъртта на Спиридон Палаузов) // Векове, № 6, 1972, 89–94.
8. Йоан Гус и его последователи. 1845, Москва.
9. Ян Гуниади (Историческая характеристика). 1860, Санкт Петербург.
10. Исторический очерк Сербского государства до конца XV столетия. 1845, Москва.

11. Австрия со времени революции, Санкт Петербург, 1850; Участие Австрии в возрождении Италии. 1861, Санкт Петербург.
12. Венгрия в современных ее отношениях к Австрии. Санкт Петербург, 1861; Реформа и католическая реакция в Венгрии. 1861, Санкт Петербург.
13. През 1879 г. личната библиотека на С. Палаузов е присъединена към фонда на Софийската народна библиотека.
14. По-подробни сведения за библиотеката в публициите на В. Йорданов, История на Народната библиотека в София. По случай 50-годишнината ѝ. 1879–1929. София, 1930. с. 41. и Василев, К., Тодорова-Петкова, Б. Към историята на Народната библиотека в София // Известия на НБ „Васил Коларов“ за 1957–1958 г. София, 1959, 477–480.
15. Из архива на К. Иречек. Т. II. 1969, София, с. 46.

THE LANGUAGES IN THE LIFE AND WORKS OF SPIRIDON PALAUZOV

Abstract. The article is dedicated to the first Bulgarian historiographer, who lived and worked outside the Bulgarian language territories. Being a typical representative of the Bulgarian National Revival, he wrote his monographs and articles (published in periodicals) in different languages – Russian, Ancient and Modern Greek, French, German, Latin, etc.

Dr. Anna Angelova

✉ Library of the Sofia University „St. Kliment Ohridski“

Tel. 02 9308536

E-mail: anna@libsu.uni-sofia.bg

ТВОРЕЦЪТ КАТО МОРЕПЛАВАТЕЛ

Аспарух Аспарухов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Григорова, М. Джоузеф Конрад Коженъовски – Творецът като мореплавател. Велико Търново, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. 2011, 438 с. ISBN 978-954-524-816

Морето е в центъра на Конрадовото творчество, подчертава Маргрета Григорова и повежда читателя към света на Конрад.

Окрилена от симпатиите си към изследвания от нея писател, тя уверено плува през море от критически възгледи, като допълва и развива някои от тях. Още от самото начало авторката изтъква парадоксалността на Джоузеф Конрад. Опирайки се на Мариуш Пацукевич, тя пише, че Конрад „се къпе в море от дискурси“, към които ключ е самото море, неговото смислово пространство – отворено, контактно и безкрайно, онтологично и метафизично“ (с. 36). Тук представката „транс-“ е от ключово значение. Конрад е трансграничен. Неподдаващ се на категоризация, той стои между литературните течения и епохи на прехода между викторианството и модернизма. Конрад е транснационален и транскултурен. Англия го е причислила към своите съвременни класици, Полша изтъква поляка в него.

За да очертае по-пълно света на Конрад, авторката запознава читателя и с ярко изявените пристрастия и деформации на Конрадовото политическо мислене. Странно е, че писател, който в художествените си творби придава такова голямо значение на строгото себевладеене, може да допусне такива изкривявания. Те, както се изтъква в настоящата книга, са обусловени

